

० ते ६०० हेक्टर सिंचन क्षमतेच्या लघु पाटबंधारे योजनांच्या (मृद व जलसंधारण) बांधकाम व दुरुस्ती संदर्भात मार्गदर्शक सूचना..

महाराष्ट्र शासन
मृद व जलसंधारण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: लपायो-२०२२/प्र.क्र.०२/जल-१
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक: ११ फ़ेब्रुवारी, २०२२

- वाचा:** १. मृद व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्र.आस्थाप-२०१६/प्र.क्र.८८(भाग-९)/जल-२, दि.३१/०५/२०१७.
२. मृद व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्र.कोपबं-२०१८/प्र.क्र. १७७/जल-१, दि. २०-०७-२०१८.

प्रस्तावना:

राज्यात जलसंधारण विभागामार्फत लघु पाटबंधारे योजनांची कामे जिल्हा वार्षिक योजनेमधून घेण्यात येतात. सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षापासून जिल्हा वार्षिक योजनेमध्ये ० ते २५० हे. सिंचन क्षमतेच्या लघु पाटबंधारे बांधकामासोबतच दुरुस्तीच्या कामाचाही समावेश करण्यात आलेला आहे. शासन निर्णय क्रमांक जिवायो २०१६/प्र.क्र.२९३/जल १ दिनांक ५ ऑगस्ट, २०१७ नुसार व संदर्भाधीन शा.नि. दि. २०-०७-२०१८ नुसार ० ते २५० हे. सिंचन क्षमतेच्या लघु पाटबंधारे योजनांच्या बांधकामाबाबत व दुरुस्तीबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. तथापी संदर्भ क्र. १ येथील शा.नि. नुसार विभागाची कार्यकक्षा ६०० हे. सिंचन क्षमतेपर्यंत वाढविण्यात आलेली आहे. त्यामुळे जलसंधारण उपचार बांधकामाच्या ल.पा. योजनांच्या संदर्भात ० ते ६०० हे. सिंचन क्षमतेच्या बांधकाम व दुरुस्ती साठी मार्गदर्शक सूचना आवश्यक आहेत त्यासाठी या शासन निर्णयाद्वारे संदर्भ क्र. २ चा दि. २०-०७-२०१८ चा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येऊन ०-६०० हे. सिंचन क्षमतेसाठी मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

संदर्भाधीन क्र. १ च्या शा.नि. नुसार नवीन वाढविण्यात आलेल्या ० ते ६०० हे. क्षमतेच्या लघु सिंचन तलाव, साठवण तलाव, गाव तलाव, पाझर तलाव, माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध, साठवण बंधारे, वळवणीचे बंधारे, उपसा सिंचन प्रकल्प इत्यादी जिल्हास्तर, शासन स्तर, महामंडळ स्तर व इतर स्रोतातून घेण्यात येणाऱ्या योजनांच्या बांधकामाबाबत सुधारीत व दुरुस्तीबाबत नव्याने मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार खालील प्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :

भाग A) नवीन बांधकामासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना :

- अ. मृद व जलसंधारण विभागाची कार्यकक्षा २५० हेक्टर वरून ६०० हेक्टर पर्यंत वाढविण्यात आलेली असल्याने ० ते ६०० हे. सिंचन क्षमतेच्या मर्यादेत जिल्हास्तर, शासन स्तर, महामंडळ स्तर व इतर स्रोतातून घेण्यात येणाऱ्या त्या त्या लेखाशिर्षाखाली (०-१०० हे., १०१-२५० हे., २५१-६००हे.) लघु सिंचन तलाव, ल.पा. तलाव, साठवण

तलाव, गाव तलाव, पाझर तलाव, माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध, साठवण बंधारे, वळवणीचे बंधारे, उपसा सिंचन प्रकल्प इत्यादी नवीन बांधकामे घेता येतील.

ब. नवीन बांधकाम संदर्भात कामनिहाय प्रचलित व शासन वेळोवेळी निश्चित करेल असे तांत्रिक व आर्थिक विश्लेषण मापदंड लागू राहतील. नवीन बांधकामे ही त्या त्या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध निधीच्या तरतुदीनुसार व विहित कार्यपध्दती अवलंबून सक्षम प्राधिकाऱ्यांची प्रशासकिय मान्यता घेऊन हाती घेण्यात यावीत.

क. i. योजनांचे प्रारंभिक अन्वेषण, सर्वेक्षण व अंदाजपत्रक तयार करणे

ii. योजनेचे प्रत्यक्ष कार्यान्वयन

iii. योजना पूर्ण झाल्यानंतरचे व्यवस्थापन यासाठी शासन निर्णय क्रमांक जिवायो-२०१६/प्र.क्र.२९३/जल-१ दिनांक ०५.०८.२०१७ मधील तरतुदीनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

भाग B) दुरुस्ती संदर्भात मार्गदर्शक सुचना :

१. गाव तलाव/पाझर तलाव/ माती नाला बांध/लघुसिंचन तलाव/साठवण तलाव/ल.पा. तलाव-

- i. सांडवा पूर्णपणे वाहून जाणे, सांडव्याच्या बारची तुटफूट होणे, पाझर तलावाचे भिंत व सांडव्याचा बार या दरम्यान असलेली फ्लॅक वॉल (उभी भिंत) याची तुटफूट, सांडव्याच्या आतील बाजुने होणारे मोठे पाझर, सांडव्याच्या अधो भागात (Down Stream) पाण्याच्या आघाताने झालेले खोल खड्डे यासह सांडवा दुरुस्तीचे काम करण्यात यावे व अशी दुरुस्ती करताना राफ्ट फाऊंडेशन सारख्या तंत्राचा वापर करावा. सांडवा बार क्षतीग्रस्त झालेला असल्यास सांडवा बारची डागडुजी प्रचलित पध्दतीने करण्यात यावी. पाझर तलाव व सांडवा बार यामधील उभी (फ्लॅक वॉल) ची तुटफूट झालेली असल्यास प्रचलित पध्दतीने तुटफूट झालेले दगड (Masonry Work) किंवा संधानकाने बांधणी करून फ्लॅक वॉल पूर्ववत करण्यात यावी.
- ii. तलावाच्या आतील बाजुने जलरोधक खंदकातून (Cut Off Trench) मधून होणारे पाझर थांबविण्यासाठी (तलावमध्ये / लगत काळी माती उपलब्ध असल्यास) तलावाच्या आतील बाजूस (Up Stream) आवश्यक त्या खोलीचा चर घेऊन चरामध्ये पाझर तलावामध्ये उपलब्ध असलेली काळी माती भरण्यात यावी व त्यानंतर पाणी टाकून दबाई (Compaction) करण्यात यावी. तलावालगत काळी माती उपलब्ध नसल्यास, अशा ठिकाणी काढण्यात आलेल्या चराच्या लांबी व ऊंची या आकारमानाची ५०० Micron जाडीची आयएसओ प्रमाणित HDPE Sheet टाकण्यात यावी व काढण्यात आलेली माती/ सॉफ्ट माती/मुरुम/ (उपलब्ध असलेल्या) यांनी तो चर भरण्यात यावा. अशा प्रकारची HDPE Sheet टाकताना COT हा पूर्णतः जल अवरोध करण्याच्या अनुषंगाने HDPE Sheet ची ऊंची निश्चित करण्यात यावी.
- iii. तलावाच्या भिंतीतून / बांधातून होणारे पाझर थांबविण्यासाठी तलावामध्ये / लगत काळी माती उपलब्ध असल्यास / भिंतीवर बांधावर ६० सें.मी. जाडीचा काळ्या मातीचा थर व ३० सें.मी. मुरमाचा थर देण्यात यावा व त्यानंतर योग्य ती दबाई करण्यात यावी. तदनंतर उपलब्ध

असलेल्या दगडाचा वापर करुन, तसेच आवश्यक असल्यास अतिरिक्त दगड उपलब्ध करुन त्यावर शुष्क अश्मपटल (Dry Stone Pitching) करण्यात यावे. तसेच तलावामध्ये / लगत काळी माती उपलब्ध नसल्यास COT मध्ये टाकण्यात आलेल्या अशा प्रकारची ISO प्रमाणित HDPE Sheet भिंतीच्या वरील भागात सुध्दा टाकण्यात यावी. भिंतीवर/बांधावर ६० सें.मी. जाडीचा मुरुमाचा थर देण्यात यावा. तदनंतर उपलब्ध असलेल्या दगडाचा वापर करुन तसेच आवश्यक असल्यास अतिरिक्त दगड उपलब्ध करुन त्यावर शुष्क अश्मपटल (Dry Stone Pitching) करण्यात यावे. अशाप्रकारे HDPE Sheet ची ऊंची ही तलावापासून ३ मीटरच्या मर्यादेत ठेवण्यात यावी तसेच धरणाच्या उर्ध्व भागाच्या भिंतीस योग्य तो उतार ठेवावा व शुष्क अश्मपटल त्यावर स्थिर राहिल याची दक्षता घ्यावी.

iv. **मुख्य विमोचक नादुरुस्त असल्यास/मुख्य विमोचकाच्या बाजूने गळती असल्यास करावयाची दुरुस्ती-**

- अ. योजनेवर असलेल्या विमोचक प्रणाली मधील Gate, Hoist आणि Stem Rod पुर्णपणे काढावीत.
- आ. योजनेच्या अधोबाजूच्या (Down Stream) प्रणालीच्या लांबीत खोदकाम करुन प्रणाली व अधो बाजूची शीर्ष भिंत पुर्णपणे काढणे व नव्याने अधोबाजू व्हॉल्व नियंत्रित एम.एस. पाईप (९०० मी.मी. व्यास) पध्दतीचा विमोचक प्रस्तावित करावा.
- इ. धरणाच्या उर्ध्व व अधोबाजूच्या वाढीव लांबीसह प्रणालीतील लांबीमधील एम.एस. पाईपास एम-२० ग्रेड संधानकामध्ये संरक्षण आच्छादन करावे.
- ई. अधोबाजूस निघणाऱ्या पाईपमधून पाण्याचा विसर्ग पारित होण्यासाठी व सिंचनाचे पाणी सोडण्यासाठी विमोचक प्रणालीऐवजी अधो बाजूस नियंत्रित यंत्रणा (कंट्रोल युनिट) म्हणून Expansion Joint, Air Valve तसेच ०.६० मी. व्यासाचे दोन Butterfly Valves प्रस्तावित करावेत.
- उ. उर्ध्व व अधो बाजूस प्रणालीच्या दोन्ही बाजूस नव्याने माती भरावा उच्च गुणवत्ता राखून करणे तसेच माती भरावातून होणारी गळती रोखण्यासाठी उर्ध्व बाजूस १०० मी. लांबीमध्ये ५०० मायक्रॉन जाडीच्या ISO प्रमाणीत HDPE पेपर आच्छादन प्रस्तावित करुन त्याखाली व वर १.०० मी. जाडीचा अपारगम्य मातीच्या थराचे काम करणे व या मातीच्या थरावर १.०० मी. जाडीच्या मुरुमाचा थर प्रस्तावित करुन मंजूर काटछेदानुसार अश्मपटल क्वारी स्पॉलसह करावी.
- ऊ. वरीलप्रमाणे प्रस्तावित अधोबाजू व्हॉल्व नियंत्रित पध्दतीचा एम.एस. पाईप ९०० मी.मी. व्यासाचा विमोचकासाठीचे संकल्पन प्राचार्य, शासकिय अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे यांचेकडून घेणेचा विहित प्रस्ताव तातडीने सादर करावी.
- ऋ. तलावात पुर्णसंचय पातळीस जलसाठा करणेसाठी संधानक एम-१५ मध्ये सांडव्याचे बांधकाम करावे.

- v. वरील (i) ते (iv) व्यतिरीक्त आवश्यक असलेल्या स्थापत्य दुरुस्त्या स्थानिक परिस्थितीनुसार घेण्यात याव्यात.
- २. सिमेंट नाला बांध / साठवण बंधारे/वळवणीचे बंधारे स्थापत्य दुरुस्ती:**
- i. सिमेंट बंधारा गळती प्रतिबंधक उपाययोजना करण्याकरीता सिमेंट बंधा-याच्या आतील बाजूस (Up Stream) २० सें.मी. जाडीच्या सिमेंटची पडदी घेण्यात यावी. यामध्ये ८ ते १२ एम. एम. जाडीचे स्टील वापरण्यात यावे. या पडदीच्या पायासाठी कठिण खडकामध्ये ३० सें.मी. खोलीपर्यंत खोदकाम करण्यात यावे. अशा प्रकारची पडदी ही सिमेंट बंधान्याच्या भिंतीचा वरचा भाग (बार) पर्यंत घेण्यात यावी. सिमेंट बंधान्याच्या खालील बाजूस (Down Stream) मध्ये दगड निखळले असल्यास त्या दगडांची पुर्नबांधणी करण्यात यावी.
- ii. सिमेंट बंधारा क्षतीग्रस्त झालेला असल्यास बंधान्याच्या बुडीत क्षेत्रातील माती भरावाच्या कामासाठी वापरण्यात यावी. भरावाच्या मजबूतीकरीता आवश्यक ती दबाई करण्यात यावी. अधोभागात भिंतीजवळ काही खड्डे पडले असतील तर ते सिमेंट कॉंक्रीटने आवश्यकतेनुसार Grouting/Pointing करून भरण्यात यावेत. सिमेंट बंधान्याच्या खालच्या बाजूने पाण्याच्या प्रवाहामुळे Water Cushion क्षतीग्रस्त झालेले असल्यास त्या ठिकाणी आवश्यकतेनुसार Pointing करण्यात यावे. बंधान्यातील पाणीसाठा वाढविण्यासाठी आवश्यकतेनुसार नाला खोलीकरण करण्यात यावे. या करीता मृद व जलसंधारण विभाग, शासन परिपत्रक क्र. संकिर्ण-२०१७/प्र.क्र. २४/जल-२० दि. ०४.०९.२०१७ नुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- iii. वरील (i) ते (ii) व्यतिरीक्त आवश्यक असलेल्या स्थापत्य दुरुस्ती स्थानिक परिस्थितीनुसार घेण्यात याव्यात.
- ३. लघु सिंचन विभाग (जिल्हा परिषद) व (जलसंधारण विभाग) यांच्याकडे असलेल्या सिंचन तलाव /साठवण तलाव/माजी मालगुजारी तलाव यांची दुरुस्ती विभागाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णय/शासन परिपत्रकामधील सुचनांप्रमाणे करावी.**
- ४. ज्या लघु सिंचन तलाव, साठवण तलाव, माजी मालगुजारी तलाव, गाव तलाव, पाझर तलाव, माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध, साठवण बंधारे, वळवणीचे बंधारे, उपसा सिंचन प्रकल्प यांना १० वर्षे किंवा अधिक कालावधी झालेला आहे अशी बांधकामे दुरुस्तीसाठी पात्र राहतील. तथापि नैसर्गिक आपत्तीमुळे झालेल्या क्षती करीता १० वर्षांचा कालावधी प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांच्या मान्यतेने महसुल विभागाच्या पंचनाम्यानुसार कमी करता येईल. एकदा दुरुस्त केलेली बांधकामे पुढील ५ वर्षे पुनःश्च दुरुस्तीकरीता अनुज्ञेय असणार नाहीत.**
- ५. ज्या लघुपाटबंधारे योजनांचे आयुर्मान महाराष्ट्र लघुसिंचन पुस्तिकेत (पृ. क्र. ८२) नमुद केल्याप्रमाणे ६० वर्षांपेक्षा जास्त आहे अशा लघुपाटबंधारे योजनांची दुरुस्ती हाती घेण्यात येऊ नये. अशा प्रकरणी दुरुस्ती ऐवजी नव्याने जलसंधारण उपचार प्रस्तावित करण्यात यावेत.**
- ६. एका कामाचे (घटकांचे) एकच अंदाजपत्रक उपचारनिहाय तयार करण्यात यावे. कामाचे तुकडे (भाग) करण्यात येऊ नयेत.**

७.

- i. दुरुस्ती करावयाच्या पाझर तलाव/गाव तलाव/लघुसिंचन तलाव/साठवण तलाव/माती नाला बांध/सिमेंट नाला बांध/साठवण बंधारे यांच्या दुरुस्तीची किंमत प्रचलित आर्थिक मापदंडाच्या २० टक्के मर्यादेत असावी. ही किंमत रु. ५० लक्ष च्या मर्यादेत असल्यास जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (राज्यस्तर) यांनी पाहणी करून दुरुस्तीच्या बाबी निश्चित कराव्यात. ही किंमत रु. ५० लक्ष ते २५० लक्ष मर्यादेत असल्यास संबंधित जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (राज्यस्तर) यांनी प्रथम निरीक्षण करून टिप्पणी काढावी व त्यानंतर संबंधित प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांनीही पाहणी करून दुरुस्तीच्या बाबी निश्चित कराव्यात. प्रस्तावित किंमत रु. २५० लक्ष पेक्षा जास्त असल्यास जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (राज्यस्तर) यांची निरीक्षण टिप्पणी, प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांचे प्रत्यक्ष पाहणी नुसार अभिप्राय व दुरुस्ती प्रस्तावास मुख्य अभियंता यांची शिफारस आवश्यक राहिल.
- ii. दुरुस्ती करावयाच्या लघु पाटबंधारे योजना/ पाझर तलाव/ गाव तलाव/ माती नाला बांध/ सिमेंट नाला बांध/ साठवण बंधारे यांच्या दुरुस्तीची किंमत प्रचलित आर्थिक मापदंडाच्या २० टक्के पेक्षा अधिक असल्यास-
  - a) प्रस्तावित किंमत रु. ५० लक्ष च्या मर्यादेत असल्यास जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (राज्यस्तर) यांनी पाहणी करून निरीक्षण टिप्पणी काढावी व दुरुस्तीच्या बाबी निश्चित कराव्यात.
  - b) प्रस्तावित किंमत रु. ५० लक्ष ते २५० लक्ष मर्यादेत असल्यास संबंधित जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (राज्यस्तर) व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (जि.प.) यांनी संयुक्तपणे प्रथम निरीक्षण टिप्पणी काढावी व संबंधित प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांनीही पाहणी करून दुरुस्तीच्या बाबी अंतिम कराव्यात.
  - c) प्रस्तावित किंमत रु. २५० लक्ष पेक्षा जास्त असल्यास जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (राज्यस्तर) व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (जि.प.) यांनी संयुक्तपणे निरीक्षण टिप्पणी काढावी व त्यानंतर प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांचे प्रत्यक्ष पाहणी नुसार अभिप्राय व मुख्य अभियंता यांची शिफारस आवश्यक राहिल.

या स्थळ निरीक्षण टिप्पणी मध्ये प्रचलित आर्थिक मापदंडाच्या २० टक्के पेक्षा कमी रक्कमेमध्ये लपायो/पाझर तलाव/गाव तलाव/माती नाला बांध/सिमेंट नाला बांध/साठवण बंधारे दुरुस्ती करणे शक्य नसल्याबाबतची कारण मिमांसा आवश्यक राहिल.

- iii. तसेच मृद संधारण विभागा अंतर्गत असणाऱ्या कामाबाबत जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी / जिल्हा मृद संधारण अधिकारी यांनी स्थळ पाहणी करून निरीक्षण टिप्पणी काढणे व दुरुस्तीच्या बाबी निश्चित करणे आवश्यक राहिल.

- iv. अनावश्यक कामे घेण्यात येऊ नयेत. अशी अनावश्यक कामे घेतल्याचे निदर्शनास आल्यास याबाबतची जबाबदारी स्थळ पाहणी करणाऱ्या अधिकाऱ्यावर निश्चित करण्यात येईल.
- v. अशा प्रकरणांमध्ये प्रशासकीय मान्यता देताना सक्षम प्राधिका-याने निरीक्षण टिप्पणी विचारात घेऊनच प्रशासकिय मान्यता देण्यात यावी.
- vi. दुरुस्तीची कामे ही उपलब्ध निधीच्या तरतूदीनुसार सक्षम प्राधिकाऱ्याची तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता घेवून हाती घेण्यात यावीत.
- vii. दुरुस्तीचे काम सुरु करण्यापूर्वी, काम सुरु असताना व काम पूर्ण झाल्यानंतर छायाचित्रे (फोटो) घेण्यात यावेत, Photo uploading करावेत व त्याचे Geotaging करण्यात यावे.
- viii. दुरुस्तीसाठी शासन निर्णय १७.०२.२०२१ मधील अटी व शर्ती लागू राहतील.

भाग C) पाणी वापर संस्था स्थापन करणे व नियमित देखभाल करणे

१. ज्या ठिकाणी प्रत्यक्ष सिंचन होते आहे अशा सिंचन तलाव / साठवण तलाव / माजी मालगुजारी तलाव/उपसा सिंचन प्रकल्प इत्यादी प्रकल्पावर पाणी वापर संस्था मार्फत व्यवस्थापन करण्याबाबत कार्यवाही करावी. पाणी वापर संस्था स्थापन करणे व नियमित देखभाल करणे या संदर्भात ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग शासन निर्णय ३१ जुलै २००० नुसार सविस्तर सुचना दिलेल्या आहेत, त्यानुसार कार्यवाही करावी.
२. १०० हेक्टर पेक्षा कमी प्रत्यक्ष सिंचन क्षमता असलेल्या प्रकल्पावर पाणी वापर संस्था स्थापन करण्याकरीता प्रति पाणी वापर संस्था कमाल रु. ५०,०००/- व १०० हेक्टर पेक्षा अधिक सिंचन क्षमता असलेल्या प्रकल्पावर पाणी वापर संस्था स्थापन करण्याकरीता प्रति पाणी वापर संस्था कमाल रु. १,००,०००/- इतका खर्च अनुज्ञेय राहिल. हा निधी ग्रामसभा घेणे, बैठका आयोजित करणे, प्रस्ताव तयारकरून नोंदणी प्रक्रीया पूर्ण करून नोंदणी प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेणे, प्रशिक्षण आयोजित करणे. पाणी वापर संस्थेची क्षमता बांधणी करणे, पाणी वापर संस्थेच्या सदस्यांनी यशस्वी पाणी वापर संस्थाना भेटी देणे, संस्था हस्तांतरित करणे व संस्था किमान ३ वर्षे कार्यन्वयन करणे इत्यादी बाबी करीता अनुज्ञेय राहिल.
३. प्रत्यक्ष सिंचन होणा-या प्रकल्पाच्या देखभालीकरीता पाणी वापर संस्था हस्तांतरण केल्यानंतर पुढील ३ वर्षांपर्यंत ५०% निधी उपलब्ध करून देण्यात यावा. उर्वरित ५० % रक्कम पाणीपट्टी वसुली व लोकसहभागातून पाणीवापर संस्था/ग्रामपंचायतीने उभारावी उपरोक्त कालावधीनंतर पाणीवापर संस्था/ग्रामपंचायती यांनी स्वनिधीतून कामे करावीत.
४. नियमित देखभालीचे काम अर्धकुशल स्वरूपाचे असल्यामुळे ही कामे पाणी वापर संस्था/ग्रामपंचायत मार्फत करण्यात यावीत. याकरीता प्रचलीत दरसुचीनुसार संबंधीत कनिष्ठ अभियंता/उपअभियंता यांनी अंदाजपत्रक तयार करून त्यास सक्षम प्राधिका-याची तांत्रिक व प्रशासकिय मान्यता घ्यावी व त्यानुसार कार्यारंभ आदेश पाणी वापर संस्था/

ग्रामपंचायतीस देण्यात यावे. काम पुर्ण झाल्यानंतर त्यांची मोजमाप पुस्तिकेमध्ये नोंदी घेऊन पाणीवापर संस्था / ग्रामपंचायतीला अनुज्ञेय रक्कम अदा करण्यात यावी.

५. ज्या ठिकाणी अप्रत्यक्ष सिंचन होते अशी गाव तलाव, पाझर तलाव, माती नाला बांध, सिमेंट बंधारे इत्यादी दुरुस्ती केल्यानंतर ग्रामपंचायतीकडे देखभालीकरीता हस्तांतरीत करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२२०२१११६०६३६३५२६ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(दि. शा. प्रक्षाळे)

मुख्य अभियंता तथा पदसिध्द सह सचिव
महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री, यांचे अप्पर मुख्य सचिव.
- ३) मा. विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/विधानसभा, विधान मंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
- ४) सर्व मा. संसद सदस्य, विधानमंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य.
- ५) सर्व मा. मंत्री/ राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ६) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य.
- ७) सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अप्पर मुख्य सचिव/ प्रधानसचिव/ सचिव.
- ८) मा. मंत्री (मृद व जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव
- ९) मा. राज्यमंत्री (मृद व जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव.
- १०) मा. सचिव (मृद व जलसंधारण) यांचे स्वीय सहाय्यक
- ११) महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखापरिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- १२) आयुक्त मृद व जलसंधारण, जलआयुक्तालय, औरंगाबाद.
- १३) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र जलसंधारण महामंडळ, औरंगाबाद.
- १४) अपर आयुक्त तथा मुख्य अभियंता, मृद व जलसंधारण प्रादेशिक क्षेत्र, सर्व.
- १५) प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग, सर्व.
- १६) जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, मृद व जलसंधारण विभाग, सर्व.
- १७) जिल्हा जलसंधारण अधिकारी, ल.पा. जिल्हा परिषद, सर्व.
- १८) कार्यासन अधिकारी (जल-४), जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) निवड नस्ती (जल-१).